

**KWESTIONARIUSZ PROPONOWANY DO PODSUMOWANIA MATERIAŁÓW
KONFERENCJI**

NIEMCY

**I.
DANE EKONOMICZNE BRANŻY**

Proszę podać dane ekonomiczne (M) dotyczące górnictwa, odrębnie, zgodnie z klasyfikacją statystyki międzynarodowej. Począwszy od roku 2000 lub najbliższego do 2005 włącznie. Proszę podać również dane wstępne dotyczące 2006 roku.

- 1.) Przedsiębiorstwa działające w branży według wielkości i klasyfikacji ILO. Patrz informację branżową
- 2.) Przedsiębiorstwa działające w branży według udziału właścicieli posiadających większościowy pakiet akcji (więcej niż 50%) .

- Własność państwowa 1
- Krajowa własność prywatna 3
- Własność zagraniczna 2

W wymienionym okresie w Niemczech nie było przedsiębiorstwa górniczego stanowiącego własność państwa .Spółka Vattenfall Europe AG i MIBRAG stanowią własność zagraniczną a pozostałe przedsiębiorstwa są własnością kraju .

- 3.) Liczba pracobiorców pracujących w branży według kategori ICO 88

- Pracownicy fizyczni (główna grupa 4-9),
- Pracownicy umysłowi (główna grupa 1., 2., 3.).

Nie posiadamy danych statystycznych

- 4.) Branża

- Wartość produkcji po cenach porównywalnych, w tym:
- Sprzedaż krajowa -
- Eksport
- Jaką wagę reprezentuje wewnątrz struktury przemysłowej
- Import –*znacznym import węgla kamiennego*

- 5.) Jak się kształtowały w roku 2000-2005 (lub w ostatnim roku z którego są dane) czynniki wymienione w punkcie 1-4.

- 6.) **Opinie na piśmie o sytuacji branży** (maksimum 3 strony)

Patrz załącznik nr. 1

II. Ramy prawne

Proszę wymienić ramy prawne określające branżę (Liczba ustaw, data wejścia w życie,)

W Niemczech instytucje dialogu socjalnego pod względem wszystkich branż reguluje szczególnie ważna ustawa „Betriebsverfassungsgesetz”. Tarifvertragsgesetz określa wynik negocjacji zbiorowych. Trzy ustawy (Mitbestimmungsgesetz, Betriebsverfassungsgesetz, 1952, Montanmitbestimmungsgesetz) określają udział pracobiorców w radach nadzorczych. Stan liczebny pracobiorców określony jest według branż. W branżach górniczej i przemysłu stalowego pracobiorcy posiadają podobne prawa

III. PRYWATYZACJA

1.) Czy rozpoczęto prywatyzację, i na jakim etapie jest ona w poszczególnych branżach?

- Ile % wcześniejszych przedsiębiorstw jest dotkniętych nią?
- Ile % pracobiorców jest dotkniętych nią?
- Ile % pracobiorców zostało dotkniętych tzw. outsourcingiem?
- Ile % wcześniejszych pracobiorców zostało bezrobotnych?

Po 2000 roku nie było prywatyzacji.

2.) **Kapitał zagraniczny**

- Ile % inwestorów jest inwestorem strategicznym a ile % finansowym ?
- Z których krajów pochodzą zagraniczni inwestorzy, proszę podać ich udział
- Jacy inwestorzy multinationálni i zagraniczni lub krajowi są obecni? (w jakie przedsiębiorstwa lub branżę inwestowali kapitał)?

Nie ma inwestora zagranicznego, w okresie 2000-2005 nie było zmian.

3.) **Jaka jest wydajność sprywatyzowanych przedsiębiorstw?**

4.) Jakie możliwości posiadają na początku prywatyzacji związki zawodowe i reprezentacje pracobiorców - nie ma odpowiedzi

- Przy rzeczywistej zmianie właściciela - nie ma odpowiedzi
- Jaki jest ich udział w nowych ciałach przedsiębiorstwa <(rada nadzorcza itp.)- ustalają ustawy wymienione w II rozdziale

5.) Proszę podać na piśmie opinie o pozytywnych i negatywnych doświadczeniach związanych z prywatyzacją. W punktach 1-4 proszę odrębnie omawiać branżę górniczą, chemiczną i energetyczną

Nie ma odpowiedzi

IV.

DIALOG SPOŁECZNY- ZWIĄZKI ZAWODOWE, ORGANIZACJE PRACODAWCÓW

- 1.) Które krajowe konfederacje związkowe/organizacje pracodawców są reprezentowane organizacjami branżowymi członkowskimi /organizacjami pracodawców. Proszę podać organizacje (z dokładną nazwą i adresem), jaka jest współpraca tych organizacji ?
 - tylko IG BCE – 85-97 %-owe uzwiązkowanie
 - organizacje pracodawców w różnych branżach górniczych
- 2.) Udział pokrycia związkowego w zakładach pracy w stosunku do ogólnej liczby pracobiorców 2000-2005
-IG BCE 85-97 %-owe uzwiązkowanie, z grubsza bez zmiany
- 3.) W ilu miejscach pracy nie ma uzwiązkowania (w przedsiębiorstwach małych, średnich i wielkich) –
Bez zmiany
- 4.) Czy działają równoległe z związkami zawodowymi inne reprezentacje interesów pracobiorców ??
 - Rady zakładowe, szczegółowy opis ich działalności **-są rady zakładowe (patrz II rozdział)**
 - Komisje BHP, szczegółowy opis ich struktury **- komisje rad zakładowych**
 - Reprezentacje pracobiorców w radzie nadzorczej itp. Kto ich wybiera lub deleguje?
- istnieją w zależności od wielkości przedsiębiorstwa.Reguluje odrębna ustawa, lub rady w zakładach pracy, lub pracobiorcy.
- 5.) Czy istnieją
 - Porozumienia z rządem lub krajowymi organizacjami pracodawców? **Nie ma**
 - Układy zbiorowe na szczeblu branżowym, porozumienia płacowe? **- tak**
 - Układy zbiorowe na szczeblu miejsc pracy , porozumienia płacowe? **- dorywczo**
 - a) Jeżeli nie ma porozumienia na szczeblu branżowym
 - b) Porozumienia branżowe określają
- 6.)
 - w ilu % miejsc pracy **- 100 %**
 - Ile % pracobiorców obejmują układy zbiorowe? **- 100 %**
- 7.) Czy jest prowadzony dialog socjalny na szczeblu branżowym?I jak funkcjonuje? – **nie ma odrębnego dialogu branżowego, współpraca w różnych przedsiębiorstwach jest prowadzona przez rady zakładowe według wspólnego porozumienia .**

V.
WNIOSKI

- 1.) **Perspektywy branży z krótkim opisem (maksimum 3 strony) – *patrz informacja dotycząca branży***
- 2.) Główny cele i żądania związków zawodowych. W miarę możliwości proszę przedstawić krótko jeden lub dwa -studium przypadków- dla opisanie najlepszych lub najgorszych przypadków (maksimum 3 strony) - *ewentualne problemy polityczne, finansowanie górnictwa węgla kamiennego.*
- 3.) Wnioski do Podręcznika -który ma być opracowany w ramach projektu unijnego- zawierającego najlepszą praktykę, i do wskazówek dotyczących reorganizacji (maksimum 3 strony) - *patrz raport .*
- 4.) Prośby , wnioski i koncepcje

Sytuacja górnictwa w Niemczech

Pomimo istnienia w Niemczech wielu gałęzi przemysłu górniczego w tym raporcie pragniemy się skoncentrować na górnictwie i kopalnictwie węgla kamiennego, lignitu, potasu i soli mineralnych.

Rysunek: podział źródeł energii Niemcy 2005 (2004)

Energia atomowa
Lignit
Węgiel kamienny
Gaz ziemny
Energia odnawialna
Inne

619 mld kWh w Niemczech w 2005 (dane z poprzedniego 2004 roku)

Rysunek: Pola węglowe w Niemczech
Lignit
Węgiel kamienny

Mix energetyczny w Niemczech
Węgiel kamienny i lignit odgrywają ważną rolę w zakresie zużycia pierwotnej energii Niemiec.

Węgiel kamienny

W Niemczech jedno jedyne przedsiębiorstwo produkuje węgiel kamienny. RAG-AG w Essen. Kopalnie są położone w landach Nadrenii Północnej-Westfalii i regionie Saar.

Niemiecki węgiel kamienny jest trzy razy droższy od węgla kamiennego oferowanego na rynku światowym. Rząd niemiecki w celu zmniejszenia uzależnienia od importu węgla i zachowania miejsc pracy na terenach górniczych subwencjonuje produkcję węgla kamiennego. W minionych latach zostały podjęte decyzje polityczne w interesie zredukowania wysokości subwencji, wskutek czego produkcja węgla spadła.

Rządy, przedsiębiorstwa i związki zawodowe zawarły porozumienia dla przeprowadzenia procesu dorównywania nie pociągającego za sobą zwolnień.

Rysunek: Spadająca produkcja węgla kamiennego w Niemczech

Zatrudnieni
Moce produkcyjne w mld ton

Planowanie na przyszłość

Produkcja spadła z 50 mln ton w roku 1997 do 26 mln ton w roku 2005, a do roku 2012 przewiduje się dalszą redukcję o 16 mln ton.

Liczba zatrudnionych spadła z 84 tys. (1997) do 36 tys. (2005). W roku 2012 prawdopodobnie będzie pracowało łącznie 20 tys. osób w tej branży. Zgodnie z powyższymi procesami uległa również zmniejszeniu wysokość subwencji państwowych.

Proces dorównywania okazał się trudny. Starsi pracownicy mogą skorzystać z możliwości odejścia na wcześniejszą emeryturę, górnicy pracujący pod ziemią mogą odejść na emeryturę po ukończeniu 50 roku życia pod warunkiem 25-letniego stażu pracy pod ziemią. Pozostali pracownicy odchodzą na emeryturę po ukończeniu 55 roku życia.

Wielu pracobiorców zatrudnia się w innych gałęziach przemysłu. Ludzie ci w innych sektorach znajdują sobie pracę. Przedsiębiorstwo udziela pomocy swoim pracownikom w znalezieniu sobie nowych miejsc pracy jak również organizuje dla nich dokształcenie.

Konieczne są liczne inne działania dla wsparcia tego procesu w różny sposób wywierające wpływ na górnictwo: miejsca pracy zostają zlikwidowane, przemysł dostawczy traci kontrakty, zamówienia.

Pociąga to za sobą dalsze konsekwencje, w przemyśle dostawczym zostają zlikwidowane liczne miejsca pracy. Siła gospodarcza przemysłu górniczego spada. Niełatwo o stworzenie nowych miejsc pracy. Bezrobocie wzrasta. Nowe firmy mają trudności ze znalezieniem sobie miejsc na rynku. Te firmy są mniejsze i oferują mniej miejsc pracy niż czyniły to przedtem kopalnie. W skutek tego coraz bardziej wzrasta uzależnienie od importu w zakresie węgla kamiennego.

Rysunek: oddziaływanie w zakresie zaopatrzenia energetycznego w 25 państwach unijnych
Źródło: Komisja Unii Europejskiej 2004

ropa
gaz
węgiel
Łącznie

Lignit

W Niemczech 4 przedsiębiorstwa zajmują się wydobyciem lignitu.

Na zachodzie RWE w Nadrenii pod Kolonią, Vattenfall Europe Górnicza AG w Lausitz, MIBRAG pod Lipskiem, BKB AG w okolicach Helmstedt (między Hannoverem i Magdeburgiem).

Okres 1989-2000 przysparzał wiele trudności w landach wschodnich i Niemczech środkowych. W trakcie reunifikacji Niemiec liczba miejsc pracy spadła z 138 tys. do 10 tys.

W ciągu okresu omawianego w raporcie (2000-2005) przedsiębiorstwa wykazały się względnie dobrą wydajnością, dobrymi wynikami. Praktycznie nie doszło do zwolnień. Na obszarze Helmstedt ilość zasobów węglowych zmalała, wskutek czego zostały zlikwidowane miejsca pracy (w 1989 – 2335miejsc pracy; w 2000 – 780 miejsc pracy; w 2005 – 655 miejsc pracy).

W tym czasie przedsiębiorstwo otworzyło się w kierunku nowych gałęzi przemysłu i oferowało nowe perspektywy dla zatrudnionych jak i dla samego siebie. Związek zawodowy (IG BCE) odegrał znaczną rolę w tym procesie.

Lignit jest wydobywany metodą odkrywkową i jest to jedną z przyczyn konkurencyjności branży. Przedsiębiorstwa górnicze nie potrzebują wsparcia finansowego ze strony państwa.

Rysunek: Liczba zatrudnionych w kopalnictwie lignitu 1989-2005

Ze względu na to, że górnictwo naziemne ma znaczny wpływ na system ekologiczny, zagadnienia ekologiczne stanowią wyzwanie dla kopalnictwa lignitu.

Odnowienie, rekultywacja dawnych terenów eksploatacji górniczej jest ważnym zadaniem dla przedsiębiorstw górniczych. Powodując ich odrodzenie stają się terenami ekologicznie wartościowymi lub są zamienione w tereny rekreacyjne.

Przesiedlenie wsi znajdujących się na terenach będących w przyszłości eksploatowanych metodą odkrywkową jest bezwzględny warunkiem utrzymania kopalnictwa lignitu. Choć właściciele ziemi dostają należne im odszkodowanie, ludzie jednak w pewnych przypadkach stawiają opór, wszczynają postępowania prawne. Niektóre z nich dotarły już do szczybla Trybunału Konstytucyjnego.

98% wydobytego lignitu jest wykorzystanych w produkcji energii. W pobliżu kopalń odkrywkowych zawsze znajdują się elektrownie. Ważne jest doprowadzenie do zmniejszenia emisji szkodliwych zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania. Elektrownie są wyposażone w najnowszą technologię umożliwiającą redukcję wielkości emisji.

Nowa generacja elektrowni działa z wielką sprawnością. Tego typu elektrownie umożliwiają stosowanie najefektywniejszego sposobu wydobycia węgla, zmniejszając przy tym wielkość emisji.

Aktualne badania zmierzają do wybudowania elektrowni nie emitujących CO₂.

Kopalnictwo potasu i soli

W Niemczech tylko jedna firma zajmuje się wydobyciem potasu. K+S AG posiada 6 kopalni potasu. W latach dziewięćdziesiątych wschodnio i zachodnio niemieckie firmy kopalnictwa potasu dokonały fuzji. Pomimo znacznych zwolnień nie dało się uniknąć tego procesu chcąc zachować konkurencyjność branży na rynku międzynarodowym.

Rysunek: Kopalnie potasu w Niemczech

W 1972 - 24 kopalnie w 1988 – 17 kopalni w 2004 – 6 kopalń

W okresie omawianym (2000-2005) w niniejszym raporcie ani jedna kopalnia nie została zamknięta.

W minionych latach liczba zatrudnionych nie zmalała, pozostała stała.

Dla europejskiego przemysłu potasowego największe wyzwanie stanowi potas dostarczany z Rosji i Białorusi. Rządy rosyjski i białoruski poprzez niższe ceny gazu i transportu subwencjonuje wydobycie potasu.

W trakcie minionych dziesięciu lat Komisja Europejska podjęła cały szereg działań antydumpingowych. W najbliższej przyszłości można oczekiwać decyzji odnośnie podtrzymywania działań antydumpingowych. Bez działań stosowanych przeciwko cenom dumpingowym w produkcji potasu, trzeba będzie zamknąć wszystkie kopalnie znajdujące się na terytorium UE.

Największe kopalnie soli: SWS AG w Heilbronn i ESCO w Hannoverze. SWS zatrudnia około 1200 osób, a ESCO około 900 osób. W ciągu minionych lat liczba zatrudnionych pozostała stabilna.

Najważniejsze produkty: sól dla przemysłu chemicznego, sól spożywcza i sól do posypywania dróg.

Wszystkie przedsiębiorstwa produkujące potas i sole mineralne posiadają udziały w przedsiębiorstwach leżących na terenie innych państw UE. Wielkie europejskie firmy detaliczne preferują zakup zapasów od jednej firmy zaopatrzeniowej. Jest to jedną z przyczyn ich inwestycji.